

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

4

Številka: 200-01/16-5/
Ljubljana, 3. marca 2016

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela naslednje

M n e n j e

k Srednjeročnemu obrambnemu programu Republike Slovenije 2016–2020

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 66. seji 2. marca 2016 obravnavala Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2016–2020 (v nadaljevanju: srednjeročni program), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija **se je seznanila** s poročilom.

* * *

Predstavnik Ministrstva za obrambo je predstavil srednjeročni program, ki ga je potrdila Vlada. Srednjeročni program določa ključne usmeritve delovanja in razvoja obrambnega sistema RS v obdobju 2016–2020, ki sicer ni optimalen, je pa realen načrt za delovanje obrambnega sistema v naslednjih štirih letih. Predstavlja podlago za proračunsko načrtovanje in izdelavo poslovnih načrtov Ministrstva za obrambo in Slovenske vojske, pri čemer zagotavlja zvezo med nacionalnim obrambnim načrtovanjem in obrambnim načrtovanjem v NATU in EU. S tem sta neločljivo povezani tudi dinamika in uspešnost uresničevanja strateških interesov in ciljev, ki jih je država sprejela na področju nacionalne varnosti in obrambe ter izhajajo iz Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: ReSNV), Obrambne strategije Republike Slovenije, Resolucije o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do 2025 (v nadaljevanju: ReSDPRO SV 2025) ter strateških dokumentov NATO in EU. Slovenska obrambna politika bo usmerjena v uresničevanje obrambnih interesov in ciljev države glede na sodelovanje v obrambnih projektih OZN, NATO, EU in OVSE in sodelovanja z zavezniškimi, partnerskimi in prijateljskimi državami, največji poudarek pa bo na misijah v JV Evropi. Razvoj vojaških zmogljivosti bo prednostno usmerjen v izboljšanje zmogljivosti za bojevanje in zmogljivosti za bojno podporo, prednostno bodo razvijali pehotne zmogljivosti in

zmogljivosti specialnih sil. Za bojno delovanje bo kot najvišja enota Slovenske vojske oblikovana brigadna bojna skupina. Na področju zmogljivosti za bojno podporo se bodo razvijale zmogljivosti ognjene podpore, letalstva, inženirstva, vojaške policije, pomorstva, vojaške obveščevalne zmogljivosti in zmogljivosti za kibernetško delovanje.

Glede na situacijo v Evropi in svetu se bo Slovenija v srednjeročnem obdobju soočala s potrebo po obsežnem angažiranju Policije in Civilne zaščite pri obvladovanju migrantskih tokov, ki presegajo njune zmogljivosti. Za to bo nujna podpora Slovenske vojske, ki v mirnodobni sestavi nima na voljo dovolj sil. Izvedeni bodo ukrepi za povečanje prostovoljne pogodbene rezerve leta 2016, ki bo lahko prevzela določene redne naloge stalne sestave Slovenske vojske. Ob koncu srednjeročnega obdobja je želja, da bi bil obseg Slovenske vojske do 9.100 pripadnikov, od tega 7.600 stalne in 1.500 rezervne sestave (sedaj 900). Vsi načrti pa so odvisni od zagotavljanja primernih finančnih sredstev. V času izvajanja srednjeročnega programa še ne bo prišlo do ključnih sprememb v krepitvi najzahtevnejših obrambnih zmogljivosti. Padanje deleža obrambnih izdatkov v BDP se bo leta 2017 ustavilo pri 0,91 odstotka, v letih 2018–2020 pa se bo delež obrambnih izdatkov v BDP postopno povečeval do 1,03 odstotka BDP. V povprečju se bodo obrambni izdatki od leta 2017 medletno povečali za okoli 35 milijonov evrov in bodo leta 2020 dosegli 478 milijonov evrov, kar je 104 milijone evrov več kot leta 2017. Stroški za investicije v modernizacijo obrambnih zmogljivosti bodo v obdobju 2016–2018 še vedno neuravnoteženi, 2018 naj bi dosegli štiri odstotke v strukturi obrambnih izdatkov. V letih 2019 in 2020 se bo ta delež povečal na 9 oziroma 15 odstotkov. Glede na ReSDPRO SV 2025 finančna projekcija zagotavlja nekaj več kot tretjino (40 odstotkov) sredstev oziroma okoli 145 milijonov evrov za investicije v razvoj. V 2016 se pripravlja predlog sprememb in dopolnitev Zakona o obrambi in Zakona o službi v Slovenski vojski, prav tako pa bo 2016 izveden strateški pregled obrambe, ugotovitve in ukrepi pa bodo predstavljali podlago za oblikovanje skupne vizije nadaljnjega razvoja in modernizacije obrambnega sistema kot izhodišča za dopolnitev ReSDPRO SV.

* * *

Člani komisije so se seznanili s poročilom.

Na komisiji je potekala razprava o različnih vidikih razvoja Slovenske vojske v prihodnje in o mnogih aktualnih vprašanjih, ki jih bo treba razrešiti. Več članov komisije je izpostavilo vprašanje razmerja med častniki in vojaki v Slovenski vojski, v primerjavi z NATO strukturo in vojskami v drugih državah, saj veljajo določeni priporočeni normativi. Predlagatelj je pojasnil, da razmerje med častniškim kadrom in vojaki v Slovenski vojski res ni zadovoljivo, trenutno razmerje je 1 : 1,5 : 2 (častnik : podčastnik : vojak), razmerje v NATO strukturi je 1 : 2 : 5 (častnik : podčastnik : vojak). To je tudi rezultat razvoja Slovenske vojske, ki izhaja iz Teritorialne obrambe, veliko častnikov in podčastnikov se je ob prehodu profesionaliziralo, medtem ko to za vojake ne velja v takšni meri. Predstavnik Ministrstva za obrambo je priznal, da tudi po zaključku srednjeročnega programa, torej po 2020, razmerje še ne bo na nivoju NATO. Težava Slovenske vojske je tudi v njeni majhnosti, pri čemer pa mora opravljati vse obveznosti kot večje vojske - tudi v okviru mednarodnih dejavnosti in zastopanosti. Predlagatelj je izpostavil, da je Ministrstvo za obrambo dosledno izvajalo kadrovski načrt Vlade in so zato v zadnjih letih znižali število uradniškega kadra kar za 30 odstotkov in tudi v prihodnje je v načrtu zmanjševanje števila uradniških mest.

Komisija je v povezavi s porušenim razmerjem med vojaki in častniki opozorila na težavo pri pridobivanju mladih za vojaški poklic, kar je tudi posledica porušenega plačnega razmerja in slabo plačanih nižjih delovnih mest v Slovenski vojski. V tem okviru je bilo opozorjeno na sistem nagrajevanja v Slovenski vojski in postavljeno vprašanje, ali je sistem nagrajevanja dobro zastavljen ali pa bi ga bilo treba nadgraditi. Na komisiji je bil izpostavljen tudi dodatni

razlog za pomanjkanje motivacije mladih za vključitev v vojaško službo. Slovenska vojska je slabše opremljena – tudi zaradi nezadostnih investicij vanjo – in zato mladi v njej ne vidijo dovolj izzivov s področja novih tehnologij in inovacij ter možnosti za napredovanje in izobraževanje, ki bi jim kasneje na drugih delovnih mestih lahko prišlo prav.

Posebno poglavje so v sistemu Slovenske vojske vojaki po 45. letu, ko ne morejo biti več poklicni vojaki. Glede na to omejitev za zaposlitev v Slovenski vojski se v prihodnjih letih pričakuje velik odliv vojakov. Na komisiji je bilo zastavljeno vprašanje, kaj se dogaja z njimi, kako bo država poskrbela za njihovo nadaljnjo delovno pot. Skozi sistem usposabljanja so pridobili določeno znanje in izkušnje, ki bi jih lahko v državi uporabili na drugih delovnih mestih. Med drugim je bilo predlagano, da bi imeli vojaki v tem primeru prednost pri zaposlitvi na druga ustrezna delovna mesta v javnem sektorju. Predlagatelj je poudaril, da se na Ministrstvu za obrambo zavedajo problematike in jo skupaj z Ministrstvom za javno upravo tudi rešujejo. Zaenkrat je bilo 23 primerov vojakov, ko se je z njimi prekinilo delovno razmerje. V skoraj vseh primerih so uspeli urediti ustrezne premestitve znotraj javnega sektorja. Z Ministrstvom za javno upravo se usklajuje Zakon o javnih uslužbencih, da bi lahko poklicni vojaki brez javnega razpisa lahko prešli na drugo delovno mesto. Prav tako se iščejo rešitve na področju sistema plač, saj se zdaj dogaja, da vojakom ob prehodu na drugo delovno mesto niso upoštevana napredovanja znotraj Slovenske vojske in se jim na ta način znižajo plače. Predstavnik Ministrstva za obrambo je poudaril, da na ministrstvu iščejo tudi druge rešitve, saj ne želijo nikogar pustiti v negotovi socialni situaciji, hkrati pa je priznal, da takšen sistem zaposlitev vojakov tudi otežuje vzpostavljanje hierarhičnega modela vojske z boljšimi razmerji med vojaki in častniki. Pogodbe o novih zaposlitvah se zdaj podpisujejo za 5 ali 10 let. Zavedajo se, da morajo sistemske rešitve najti najkasneje do 2019–2020, ko bo treba zaradi dosežene starostne stopnje na druga delovna mesta premestiti večje število vojakov.

Vojaki in častniki so kadri s specifičnimi znanji, vendar bi bila po mnenju komisije njihova zaposlitev lažja, če bi njihovo izobraževanje potekalo znotraj običajnega šolskega sistema in bi jim bile priznane kvalifikacije, kar bi bilo izjemno pomembno pri prenehanju pogodbe z vojsko. Predlagatelj je poudaril, da je del znanja vezano na vojaško usposabljanje. Ta del ne prinese civilnih kvalifikacij. Z izobraževalnimi ustanovami so poskušali skleniti dogovore za programe, ki bi potekali znotraj njih in bi bili potem tudi priznani kot izobrazbena stopnja. Do dogovora žal ni prišlo, ker je število vojakov, ki bi se izobraževali v teh programih, za civilne ustanove premajhno. Tukaj torej pride do izraza majhno število vojakov in zato žal vseh modelov iz tujine v naš sistem ni mogoče prenesti. Vsekakor pa gre za kader z določenimi znanji, ki so lahko iskana tudi v civilni sferi, npr. službe za varovanje in podobno.

Komisija je opozorila, da je v srednjeročnem programu velik poudarek na krepitvi obrambnih sil s pomočjo povečanega števila prostovoljne pogodbene rezerve, ki bi prevzela tudi določene redne naloge stalne profesionalne sestave Slovenske vojske. V dokumentih je zapisano, da naj bi se ta sestava pomlajevala, kar pa ne gre skupaj z načrti, da naj bi del profesionalnih vojakov po 45. letu prešel tudi v pogodbeno sestavo. Komisija je izrazila pričakovanja, da so tokrat vsi načrti tudi finančno pretehtani in da bo na razpolago dovolj sredstev, ki bodo omogočala uresničitev nalog na področju krepitve redne sestave in prostovoljne sestave Slovenske vojske.

Člani komisije so opozorili, da je bil odziv prostovoljne sestave ob zadnjem pozivu (migrantska kriza) izjemno slab, zato so izrazili določen dvom v uresničitev načrtov, zastavljenih s srednjeročnim programom o bistvenem povečanju prostovoljne pogodbene rezerve. Predlagatelj je priznal, da je bil odziv res relativno slab, vendar je za to več objektivnih razlogov. Zaradi varčevanja ta sestava že leta ni imela usposabljanj, kar je bil za mnoge posameznike eden glavnih motivov, da so vztrajali v rezervni prostovoljni sestavi, o pogodbi so se morali posamezniki odločiti na hitro, mnogi tega niso mogli storiti zaradi

delodajalcev in negotovosti, kaj bo z njihovo službo po koncu dela v Slovenski vojski, in podobno.

Komisija se je strinjala, da bo treba v zvezi z vsemi odprtimi vprašanji in dilemami, kako razvijati Slovensko vojsko, tudi v luči predlogov sprememb in dopolnitev Zakona o obrambi in Zakona o službi v Slovenski vojski opraviti pregled vseh idej, jih preučiti, preveriti in ovrednotiti tudi v skladu s finančnimi možnostmi države in šele nato sprejeti odločitve. Na seji komisije je bilo na primer postavljeno vprašanje, ali bi bilo treba ponovno razmišljati o naborniškem sistemu; doslej se je namreč zdelo, da je naborniški sistem zaključena tema. Poraja se vprašanje, ali pogodbeno rezervo preurediti v drugo prostovoljno strukturo. Vemo, da so se v javnosti pojavile različne ideje (narodna garda ...), ali vanjo vpoklicati samo tiste, ki jih to res zanima. V tem primeru jih je treba usposablјati in biti z njimi v stiku. Predlagatelj je opozoril tudi na t. i. strateško rezervo, ki šteje okvirno 25.000 vojakov, ki bi jo bilo treba upoštevati v razpravah o povečanju prostovoljne pogodbene rezerve. Vendar je tudi v primeru strateške sestave veliko odvisno od financ, saj je treba tudi te vojake usposablјati in opremiti.

Komisija je ponovno opozorila na naše obveznosti do mednarodnih organizacij, v katere smo vstopili prostovoljno in mora biti zato izvajanje srednjeročnega programa korak naprej k sanaciji stanja na področju izvajanja investicijskih in operativnih programov. V tem pogledu je zato zaskrblјujoče, da sta po srednjeročnem programu kar dve tretjini investicijskih sredstev razpoložljivih šele na koncu srednjeročnega obdobja 2019–2020, kar daje slutiti, da program ne bo izveden v celoti in bodo obveznosti ponovno preložene na naslednji srednjeročni program.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Predsednik
Rajko Fajt, l.r.